

ԼՍԻՆՔԻՆ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 18

ՕՐԵԳԻՐ ԲԵՂ ԲԱՐԿԱՆ, ԲԱՆԵՄԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԵՌԵՒՏԻԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

16-21 Հոկտեմբեր

Տերութեան շրջանաւ խափառութիւնը կոչուած, ամսուս 8 ին լիցեքսանդրիայէն դալով աս լուրը բերաւ թէ՛ Մէհմէտ Լի իրաւան բոլորովին հազան զեր է լորին յիշատակութեան բարեգութ Լի քայլին հրամանացը . ու Օսմանեան նաւահանգիստը յանձնէր է լալէր իրաւային որ Պօլիս տանի : Հիւրաւի առաջին լուրերուն նախելով ամենեւին տարակոյս մը չունէինք աս գործքին լրմնանալուն վրայ . բայց վերջին շրջանաւ աս հաւատի լուրը բերելով մեծ ուրախութիւն մը տրվաւ հասարակութեան :

Բանի մը օր է որ Բարձրագոյն Գրան սրաշտոնատարները Գնասարաններուն հետ կը խորհին Մէհմէտ Լի իրաւային համար հարկաւոր եղած քանի մը պայմաններու վրայ : ու ընդհանրապէս անանկ կը կարծւի որ աս բանն ալ կարգի գրած են : Կը յուսանք որ քիչ ժամանակի մէջ ստոյգ կիմանանք, թէ ինչ վիճակի մէջ պիտոյ լալիստուի փաշան . նաեւ շատ հաւանական է որ Բազիլատար շրջանաւ որ աս իրիկուն ճամբայ կը լայն Մարմարիցա երթալու համար, մինչեւ Լիցեքսանդրիա երթայ, ու Տերութեան կողմանէ նամակ ալ ունենայ աս բանը ծանուցանելու համար :

Նէճիպ էֆենտին՝ որ արդարութեան ատենին անդամն էր, ու լիցիէ Սուլթանին վերակացուն (քեսան) Գամասկոսի կառավարիչ եղաւ վեզիրութեան անունով, անձի Լի իրաւային տեղը ու

րու յանձնելով է հիմա Լիցեքսանդրիայի, Մէքքէի ու Մէտինի կառավարչութիւնը :

— Դորին Սե . բարձրագոյն լիցիէստ փաշան քիչ մը տկարութիւն ունենալով քանի մը օր տընէն դուրս չելաւ . թէպէտեւ իր ամեն օրվան զբաղմունքներէն մէկ վայրկեան մըն ալ ետ չի մնաց, ու անգաղար կը խորհէր դաշնակից տէրութիւններուն Գնասարանացը թարգմաններուն հետ եզրկտական գործոյն համար . բայց հիմա կատարեալ առողջացած է :

— Մէկ նոր կարգադրութիւն մը եղաւ մայրաքաղաքիս մէջ գտնված աղքատ ժողովուրդը օգտին համար, որն որ մեծ փառք ու պատիւ մըն է լիցիէստ Գնասարանութեան բարեգութ արքային, ու իր խոհանարան պաշտօնատարներուն որ պատճառ եղան աս մարդասիրական գործոյն : Լիցեքսանի հրովարտուած հրաման եղաւ որ Վալթա Սարային բժշկականութեան դպրատանը մէջ, շարաթը չորս անգամ ձրի նային աղքատ հիւանդները, ու անոնց հարկաւոր է զոյգ խորհրդակցութիւնը (գոնօրդը) ընեն . ժամ հինգէն սկսեալ մինչեւ կէս օր : Լի օգտակար պաշտօնը որ Լիցեքսանի երեւելի հիւանդանոցներուն կանոնացր համեմատ կարգի դրվեցաւ, յիշեալ դպրատանը քաջ վարժապետներուն յանձնելով է որ հոգ տանին :

Հարաթ օրերը՝ բժիշկ . Մ. Պէռնարտը . Երկուշաբթի . Մ. Սէֆանաթին . Չորեքշաբթի . Մ. Սփիդէրը . Հինգշաբթի . Մ. Բոնդանդէնը .

Լիցիւրդ կը համարենք ըսել թէ ճիշտ շնորհակալ եղան ամեն կարգի ժողովուրդները, երբոր աս նոր կարգադրութեան լուրը աւելն, որով շատ խնամատարութիւն պիտի ըլլայ մարդկութեան :

— Լիցիւս 11 ին՝ շարաթ իրիկուն, յունայ երեւելի վաճառական ու հարուստ սեղանաւոր Մ. Լիցիէն մեծ հաջիւրդութիւն ու պար ըրաւ Պէյօղլու, Մ. Լիցիէի Ս. Եւստայ պաշտօնատարին, ու Պարսից զեսպան Միլիթէ Դաֆէր խանին, ու ուրիշ զանազան բարձր պաշտօնատարներու : Սուլթան հարկաւոր տոմարներ (թէսկէթէ) բաժնեւէցաւ . ու Մ. Լիցիէն ընդարձակ տունը այնքան վայելուց, զեղեցիկ ու զարմանալի կերպով զարդարեալ էր, նմանապէս հալկերդիւն ալ այնքան ազնիւ բազմատեղ սակ սուղ ու հազուադիւր բաներով լեցուն էր, որոն նմանը եղած չէ մինչեւ ցարսօր Պէյօղլուի մէջ :

Մ. Փոնդուա Վաղդիոյ զեսպանը, ու Մէհմէտ Լի իրաւան Պէյօղլուի, Վալթայի ու Թօփիսանէի կառավարիչը պատուեցին աս պալատ իրենց ներկայութեամբ : Սեցիքը որ Մ. Լիցիէն մեծագին նշան մը ընդունելէ մօտ օրերը Պարսից Հաֆէն, իր վարձատրութիւն անոր ըրած բարեխիտ աշխատանացը, Պարսից առաւտուրը մեծցունելու ու ան երկիրներուն մետաքսի հոնձին հոգ տարելուն ու շատնալուն պատճառ ըլլալուն համար :

— Մէհմէտ Լի իրաւան Թօփիսանէի կառավարիչը որ շատ քանի ունի բարեկարգութիւն ու հասարակաց հանգստութիւնը հաստատ պահելու, մօտեւ խել մը մօրդ բռնեց, որոնք տէրութեան հրամանին դէմ մասնաւոր տուն մը ժողվոված խուժար կրխադային :

— Լիցիւսական հրամանաւ նոր դաստառն մը բացուցաւ Վալթա Սարային բժշկականութեան դպրատանը մէջ, աստղաբաշխութիւն սովորեցնելու համար . ու Օսման էֆենտին նախկին կառավարիչը յիշեալ վարժապետին աս ղեկավարութեանը դաստառ կարգեցաւ :

ԲԱՆԵՄԻՐԱԿԱՆ

ԲԱՆԵՄԻՐԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆԻՒՄ

Փետրուար 1-15

Օճաճ էին ասոնք Սալթիս քաղաքին մօտ, ու իրենց ծաղիկ հասակէն՝ մօտեւ բարեկամութիւն մը հաստատած էին մէքենին, ու երբէք չէին զատվէր իրարմէ, թէն հեռացած ըլլային իսկոյն մեծ հոգողութեամբ մը մէկըմէկ կը փնտռէին . գործքերն ու զօսանքն մէկ էր . մէկ կամք կը բնակէր երկու քիւն սրտին մէջ : Լիցիւրդ Վիպպոս տանը մէկ տարեկան էր զրկվեցաւ իր ծնողքէն . իր հայրը՝ կենդանութեան ատենը յանձնէր էր զինքը Սենիգուլիոսին հօրը, որ իր խնամակալու (փաշա) իր տունը առնելով իր զաւակն պէս կը անուցանէր : Լիցիւսէն մինչեւ քսան տարեկան որ եղան միօրինակ սիրով ապրեցան իւր երկու մօտեւ տղաքը, երբոր մէկ

չկարծած բաղձ մը եկաւ զտանց Վիպպոսը իր սիրելի բարեկամին :

Լիցիւս ունէր մէկ հօրեղայր մը որ իր երիտասարդութեան ատենը գացէր էր տընէն, ու շատ ճամբորդութիւն ընելէն ետեւ Գատիէ քաղաքը մէկ սեղանաւորի (սառաֆի) ըրով մտնելով իր յաջորդութեամբ ու հաւատարմութեամբ անանկ սիրելի եղաւ իր տիրուջը, որ մինչեւ անոր մէկ հատիկ դուստրը իրեն կին առաւ : Լիցիւ մը ժամանակէն ետեւ մեռաւ տէրը, ու կինն ալ չափէ դուրս ցաւելով իր ծեր հօրը մահուանը վրայ, մէկ մանչ զաւակ մը ծնանէն ետքը ինքնալ մեռաւ : Վիպպոսին հօրեղայրը ազատութեամբ տիրեց մեծ հարստութեան մը, սակայն մահը իրեն ալ հասնելով ըրոր ժառանգութիւնը Վիպպոսին ինկաւ, որ էր մի միայն մեռնողին ժառանգը :

Լիցիւսը Սալթիս հասնելով երկու բարեկամն ալ ուրախութեամբ լեցուց . ստիպեցաւ Վիպպոս երթալ Գատիէ . բայց իր ցաւը ան էր որ բարեկամն պիտի

զատվի . փասն որոյ տղանց զանի լալով որ չի մոռնայ զինքը, ու նամակը պակաս չընէ . ինքնալ խօսք տուաւ որ իր կողմէն պարտքը կատարելու համար ամեն սուր հանգակի հետ նամակ խառնէ, ու թէ երբէք չի պիտի մոռնայ անոր քաղցը յիշատակը . ու շատ մը գործքը լրմնընելով ու ժառանգութիւնը ժողվելով պիտի դառնայ Սալթիս որ անոր հետ բաժնէ իր ամեն ինքը :

Հիւրաւի մէկ քանի ժամանակ իր խոստումը կատարեց . գրած նամակները լեցուն էին սիրալի խօսքերով, ու շատ կը զուարճանար երբոր անոնց պատասխանը կանէր, ու Սենիգուլիոսէն նոր լուր մը կը բեր . նաեւ Գատիէ հասնելուն պէս, իր հայրենի ժառանգութիւնը որ ունէր Սալթիս քաղաքը իր բարեկամին վրայ դարձուց, ու միտքը դրաւ որ ալ աւելի երախտիքներ ընէ անոր : Բայց այս բարեկամութեան ետեւը շատ տան չի տեսց :

Լիցիւսը երբ կարգի դնելէն, ու իր գրամագրութեանը ժողվելէն առաջ՝ որ ցրուած էին զանազան տեղվանք,

—Այսօրնու նախկին միջնորդ Թադևոս Բաղդասարյանը արդարեւ թեան անդամն անդամ ընտրուիցաւ . ու շալիւ Վառամիւ Բաղդասարյան (Այսօրնու հիմնական քե-
րիքը) միջնորդեան աստիճանով Այսօրնու կառա-
վարիչ եղաւ . ու անոր տեղը՝ Ազիստական վա-
խտականներէն՝ Սէլիմ Բաղդասարյան յանձնընկեցաւ
Այսօրնու կառավարութիւնը : Այսօրնու նախկին կա-
ռավարչին տակաւին սրտաւոր մը տրուած է :

—Ենթի դեղ աս շաբթու իւմի գաւորն անու-
նով Վիլիքի կնիկ մը մեռաւ : 117 տարեկան բոլոր
ակունքները լրումն :

ԶՄԻՌՆԻՆ

24 Հոկտեմբեր :

Ճեզայիւրի բարձրագոյն հրամանատարութիւնը
Պիւժօ անուն զորատիրոն յանձնընկալ ըլլալով՝ մա-
ռէշալ Վալէի տեղը , քիչ շատ հաւանական կե-
րենայ որ , նոր դաշնակցութիւն մը պիտի ընեն
Վաղ զիպիւր Սուսայ հետ : Վանի մը աստեւ է որ
աս բանը նիւթ մը եղած է օրագրութիւններուն :
Վաղ զիպիւր մէջ շատ հակառակորդներ ունի Ս .
Պիւժօն , թէ և լու գիտին անոր ունեցած յաջողա-
կութիւնը , թէ զինուորական և թէ քաղաքական կա-
ռավարութեան մէջ : Բայց տէրութիւնը կը հանի
իր ըրած ընտրութեանը ու ամենեւին չի երկարայ որ
յիշեալ զօրատիրոն խոհեմ կառավարութիւնը
բարի վախճան մը պիտի ունենայ :

Վերոյիշեալ դաշնակցութեանը վրայօք , անգ-
ղիական օրագրութիւնները երկար կը խօսին . նշա-
նակներ միայն Վալիւս ըսածը , որ աս լուրը հաստա-
տելէն ետքը կըսէ թէ՛ Ս . Վալիւսի յայտարա-
րութիւնը՝ Ս . Վիլիքի գրած թղթին պատասխանն
էր , որն որ Սուսայ տէրութեանը խրկեց պաշտօ-
նատարներուն փոխադր ատենը : Բայց կրօյ անունով
օրագրութեանը անհարկ երեւեայ Վաղ զիպիւր դաշ-
նակցութիւնը որ իշ տէրութեան հետ Վնգիլայի
դէմ . ինչու որ , թէ աս դաշնակցութիւնը ստոյգ
ըլլայ կըսէ , ապստամբութիւն սիրող զաղ զիպիւ-
ները պատճառ մը կունենան գլուխ տանելու իրենց
ատելութիւնը բացարձակ իշխանութիւն ունեցող
տէրութեանց դէմ : Սօրնիկ-Վրոնիկը չի հաւա-

ու իր ամեն ժառանգութեանը չի տիրացած՝ հարկ եղաւ
որ իրեք տարիէն աւելի Վատիւն քաղաքը կենայ : Բայց
առջի տարին անցնելուն պէս սկսաւ իր նախկին եռանդը
քիչնալ . հեռաւորութիւնը , գործառնութիւնները ու
նորանոր պարագաները կամաց կամաց սկսան գոյնալ
մարէն իր բարեկամին յիշատակը : Երկրորդ տարին՝ հա-
զիւ թէ նամակ կը գրէր ու ան սղ պարութեամբ . եր-
րորդ տարին՝ ամենեւին պատասխան չէր իտար :

Վերջապէս՝ սկսաւ փոխադր առատաձեռնութեամբ
մտնել իր գանձերը , ու ինչպէս որ գիւրութեամբ ձեռք
բերած էր զանոնք , անանկ ալ կը վատնէր : Իր պալատը
զարդարած էր պատուական կարասքներով . ուր տեղ
համարձակ կը մանային պատառաւորները (տալիսա-
վանները) ու երբէք չէին պակսեր անոր բոլորաթիւնը :
Ստոաններուն թիւը այնչափ շատ էր , որ հազիւ թէ
մէկ մեծ իշխան մը կրնայ ունենալ : Վնգիւր քաղ մեծ ծախ-
քներ վայն հանդերձ , կապերու , ու ամեն կերպ զար-
դարանքներու համար էր . իստիլայի մէջ եղած բաները

տար բնաւ Ս . Վալիւսի յայտարարութեանը ,
ստոյգ ալ ըլլայնէ կըսէ : Վնգիլայի հոգը չէ . որով
հետեւ աս օրվան օրս դաշնակցութիւնները այնքան
ուժ չունին որ աշխարհակալութեան պատճառ ըլլան .
ու ինչպէս Սուսայ ձեռքը չէ որ շեռնախ սահմա-
նագրութեանը Վաղ զիպիւր տան , նմանապէս Վաղ
զիպիւր ալ չի կրնար քիչաւ ուրիշ քաղաք մը Սու-
սայ տալ : Հիշեալ օրագրութիւնը կըսէ նաեւ ,
թէ տէրութիւնները պիտի ջանք չընեն որ Վրոնիկան
կողմերը տեղ առնեն , և թէ անգղիական կառավա-
րութիւնը իր մտադր վրա հաստատ է , այսինքն՝ ա-
մենեւին իր օգուտը չի փնտռէր : Վերջապէս՝ Սօ-
րնիկ-Վրոնիկ անանկ կը համարի թէ Վաղ զիպիւր
տէրութիւնը Վնգիլայի հետ անշուշտ պիտի ամրո-
ղի Վնոնայի դաշնակցութեանը համար : Բայց եր-
կու տէրութիւնները կըսէ , պիտի չի կրնան ընու-
իրենց ժողովուրդները մէկգումբ հետ միաբանել :

Աս զանազան կարծիքներուն մէջ եղած սխալները
յայտնի են . ամենեւին չենք կրնար աւտար որ զԹ-
տութիւն պատահի Վաղ զիպիւր ու Վնգիլայի մէջ .
նաեւ անհարկ բան մը չէ Վաղ զիպիւր դաշնակցու-
թիւնը ուրիշ տէրութեան հետ , վասն զի ամեն բան
հարաւոր է հիմակ , մանաւանդ փոխիլիքայի մէջ :

Թեպէտ օրագրութիւնները ասանկ կըսեն , բայց
մենք հաստատ կը համարինք խաղաղութիւնը . ու
Լեւոնայի հիմնական շարժումները , Ս . Վիլիքի
յայտարարական գիրը՝ որ Վերամիլայի մէջ եղած
տէրութիւններուն գրեց , նաեւ Վնգիլիկ Վաղ
զիպիւրը թագաւորին զորքած խօսքերը , ամենը
մէկէն խաղաղութիւն կը գուշակեն :

Սպանիայի հիմնական կացութեանը համար , Ս .
Վիլիքի յայտնեց փարիսերուն խորհրդարանին մէջ ,
թէ Վաղ զիպիւր միտքը ան է որ հիմնական հիմա չի
խառնուի Սպանիայի անցքերուն , ինչպէս որ կուգէ
յիշեալ տէրութիւնը , ու Վաղ զիպիւր օգուտն ալ
կը պահանջէ : Բայց ալ ըսաւ , թէ որ Վաղ զիպիւր
գուհին կառավարութիւնը մեծ վտանգի մը մէջ
ըլլար՝ ան ատենը սրտաւական էր Վաղ զիպիւր տե-
րութիւնը օգնութիւն ընել անոր . հիմնական չի
խառնուիլ աս միտքովն է որ չըլլայ թէ ան տե-
րութեանը փոխանորդներուն ունեցած վէճերուն
մէջ գտնուի : Եւստի աս խօսքերէն յայտնի կըրն-
այ որ Վաղ զիպիւր տէրութիւնը ան ասանկ միայն

հասարակ ու անարգ համարելով , ինքը բերել կուտար
մեծ գնով մը խոնէն , փարիզէն , Վնոնէն , Վնուր-
կէն , Վնգիլայի մէջ ևն ևն : Կոնստանտնուպոլիս (տալիսեթը)
թիւ չունէին , ու անգամ պատրաստ էր միշտ փափուկ ու
աղին կերակուրներով : Իր գեղերը ժողովարան մըն էր
որ կը ամրանար , որոնք ուղածուն չափ կը մնային հոն :
Վիլիքի է իմանալ թէ ան միջոցին մէջ որչափ կը ընտանար
չողոքորթներուն բազմութիւնը . իր անունը ամեն տեղ
կը զարդարէր , ինքն էր միայն խելացի , ինքը միայն գիտէր
կեանք վարել ինչպէս որ կը վայելէ , ինքն էր մէկ հատիկ օ-
րինակ , որուն պարտաւոր էին նմանիլ ամեն հարուստնե-
րը : Աստի աս իշխանը քանի որ կը գոյվէր չողոքորթ մար-
դիկներէն , ալ աւելի կը հպարտանար , ու գրեթէ ինքըն-
քը կը մոռնար :

Բայց այս գեղեցիկ դասանքները երկար չի քնցին ,
վասն զի չափէ գորս ծախքերը որ այս պերճութիւնները
(խալանները) կուգէին , որոնք մեծ մասն ալ գրեթէ խառն-
այ մարդիկները կը յափշտակէին , նմանապէս խաղի մէջ

պիտի խառնուի , երբոր նորահաս Թագուհին
կառավարութիւնը մեծ վտանգի մը մէջ իյնայ :
Բայց չենք գիտէր թէ մեծ վտանգ ըսելով ինչ
կիմացիլ արդեօք . վտանգի հիմնական փոխանորդ
ներուն կառավարութիւնը՝ արդէն աս մեծ վտանգին
պատճառ եղած է , որովհետեւ իրենց կառավարու-
թիւնը գլխովին ներհակ է ան երկրին օրինաւորու-
թեանը , որ կը հրամայէ թէ տէրութեան փոխանորդ
գլխովին մեծամեծաց ընտրութեամբ պիտի ըլլայ .
բայց ասոր հակառակը եղաւ , Վաղ զիպիւր անունով
զօրապետը ընտրեց հիմնական փոխանորդութիւնը :

(Վառնալ տը Օ.Մանը)

Պարսկի բնակիչ հայերուն մէջ , թէպէտ և
շատոնցմէ ուսումնասիրական վաւիպք մը կայ , բայց
աս գովելի ու աղին եռանդը՝ ինչպէս որ կը լսենք ,
ալ աւելի շատցեր է հիմա . ու անուական նախան-
ձաւորութենէ մը շարժելով՝ մարդասիրութեամբ հոգ
կըտանին ազգին երեսինները , մանաւանդ քանի մը
ուսումնական յարգի երիտասարդներ , որ ամեն
կերպ բարի կը թուեն իրենք ու լեզուագիտութիւնը
ազգին մէջ ուսալ երթայ : Եւստի շնորհակալ ըլ-
լալով մոտեմարտի Պարսկի հայոց աղին ուսում
նակներուն ազգաւոր ու գովելի ջանքին համար ,
կը յուսանք որ քիչ ատենի մէջ անոնց դիտական
աշխատանքներունց ու լեզուագիտութեանց պը-
տեղները պիտի վայելենք . որով յիշաւ բոլոր ազ-
գասէրներուն սրտին մեծ ուրախութիւն ու միանշա-
րութիւն պիտի ըլլայ :

Ուրախ սիրտով կը ծանուցանենք հասարակու-
թեան շնորհատանու հայոց գովելի ազգասիրութիւ-
նը . թէպէտ և շատոնցմէ ծանօթ է մեզի ու բաւա-
կան ապացոյցներ ունենք անոնց հայրենասիրութեան
վրա բայց այս անգամ յանձնար 1 էն յատուկ ըլլաւ առ-
նելով Պարսկի Վնոնայի մեծ Վնոնայի Վնոնայի
եան մեր սիրելի բարեկամն ու անոր բարեսէր խըն-
դակցութիւնը ընդունելով մեր օրագրութեան վրա ,
կը պարտաւորենք հրապարակաւ շնորհակալ ըլլալ
անոր ազգասէր հոգորթութեանը ու ազգիս ուսումնա-
կան յաւաքագիտութեանը համար ըրած յօժարամիտ
ջանքին : Երբեք Պարսկի մէջ բաւական հայազգի
ստորագրողներ գտնուին մեր օրագրութեանը , ու յոյս

կորսութեանը շուտով ձգեցին զինքը յետին թշուառու-
թեան մէջ : Վնոնայի կողմէն մեծ մեծ պարտքերու տակ իյնա-
լով՝ մեկէն ի մեկ ոտք ելան անոնցիւրի տէրերը բունցին
զինքը . ու ինչ որ ունէրէն տուան , կարասիք և այլն , բոլորը
յայտնակցիւ ձեռքէն : Եւստի փոխորկին մէջ չողոքորթ-
ները պատառաւորները ու ամեն այս տեսակ մարդիկնե-
րը որոնք առաջ բոլորտիրք տուան էին , խելոյն աներեղթ
եղան : Աւելցնալ խելոյն միտակ մնալով՝ կը միանարէր
միայն թէ կրնայ օգնութիւն գտնել իր բարեկամներէն որ
ստացեր էր առջի հարստութեամբ : Բայց որչափ խառ-
վեցաւ . ոմանք հաշիւ թէ իրենց ծանօթ ըլլալը կը ցուց-
նէին , որ իշխանը հնարք մը կը փնտրէին որ փախան քո-
վէն , ու այնչափ եղաւ որ՝ ոմանք ալ սկսան նախատել ու
ծաղը ընել , խելացի մարդիկները վրան գուր ռաննալ
կըրկեղէին , խոստովանելով միանգամայն թէ շատ կը-
ցաւ որ չեն կրնար օգնել իրեն : Եւստի որոնք իրեն մէկ
համար մը եղաւ որ պակասութիւնները ծաննայ , բայց յո-
տին թշուառութեան մէջ մնալով չէր գիտէր ընելիքը :

կուտայ որ քիչ տոննի մէջ ալ աւելի պիտի շատնան :
Եր յուսանք թէ մօտ օրերս կալիւթայէն : Մտա-
րոտէն ու Պաղատիայէն ալ գիրք լինուա սխտասխտան
ները կրնգունինք :

Մեծ տրոմուլթիւնով կ'սխտաստորինք ծա-
նուցանել որ օրէ օր գէշ մարդիքներուն ու զողե-
րուն թիւը կէսէն յետքողորքիս մէջը : ու անպա-
կաս չարագործութիւնները և զողութիւնները կ'ը-
լան թէ ցորեկով և թէ դիշերով : Ինչո՞ւ շա-
բաթ ժամը մէկին տոններ դող մը : Մտաւոր խանր
տոնի մը ցած պատուհանը բանալու կաշխատի :
տանուտէրը արթուն ըլլալով շուտմը դուռը կ'ը-
լայ կը նայի թէ ո՞վ է : զողը ներում խնդրելով
պատճառ կը բռնէ թէ լապտերս մարեցաւ : շնորհք
ըրէ կըսէ : վառելու : առ խօսքին վրա չարագործ
մարդը փիշաղով տանուտէրին սրտին կը բռնէ : որ
վախուն լեղատառտաւ ըլլալով կըսկըսի պուալ :
անատներ իսկոյն դողը կը փախչի : յետոյ կը տես-
նան որ 3-4 հոգի են եղեր և բոլորական հազուստնե-
րով : Ինչո՞ւ ներքը ևս իրիկիւն ուշ տոնն վա-
ճառականին մէկը տունը կը դառնայ եղեր : մօր
դուն մէկը աղաչերէ որ շնորհք ընէ զուրյէ իրեն թէ
ժամը քանի է : անալ ժամացոյցը ձեռքը առերէ
որ նայի : զողը իսկոյն ձեռքէն յափշտակելու ու փախ-
չելու մէկը բերէ : ասոր ընկերներուն մէկը կ'ըստով
մը կը մօտենայ վաճառականին քովը ու կըսէ : թէ
որ հինգ դուռուշ կուտաս ինծի : հիմայ ետեւէն կը
վազեմ ու կը բռնեմ զանկայ : միամիտ մարդը քե-
սակը կը հանէ որ հինգ դուռուշը տայ : բայց զողը
ձեռքէն կը յափշտակէ իսկոյն քսակը ու կը փախչի :
Իսանկ զիսկաճներ անպակաս կըլլան : մանաւանդ
ուշ տոնն : ու գիշերով դուրս ելլալու ասպհովու-
թիւն քիչ ունինք : Բայց շնորհակալ ըլլալ պար-
տինք տեղեյս բարեխնամ կառավարիչ () սման փա-
շային մարդասէր հողողութեամբ : որ անդադար ամ-
մին գիշեր : գրեթէ մինչև լոյս կը սրտորի բաւա-
կան զօրքով : ասոր համար կը յուսանք որ քիչ ա-
տենին մէջը աղատ ըլլալով յիշեալ գէշ զիսկաճ-
ներն քաղաքիս առջի ասպհովութիւնը ու բարե-
կարգութիւնը կը հաստատուի ըստ ամենայն մտաին :

Ինչ տոններ միտքը ընկաւ Մենիգոշիտը : տնոր քաղցը ու
գթած ընութիւնը օրն օր շատ անգամ փորձերէն : Եր
կուտար իրեն թէ օգնութիւն մը կրնայ գտնալ անկից :
բայց ի՞նչպէս կըրնար հասարակել տնոր առջը երե-
նալու այնչափ գողողութեամբ քանակէն ետեւ : Թե-
պէտ հարկը կըստիպէր զինքը : սակայն երես շունենալով
Սալեքնո երթալուն տեղ : միտքը դրաւ գեպ ի շուտնե-
թալ : ուր տեղ զինքը ծանցող ու իր հպարտութիւնը
երեսին զարնող ծըլտով կը յուսար որ ասպտուս մը
ծարէ :

(Ինչո՞ւ է Գեպ ի Գեպ)

— Ինչո՞ւ շաբաթ մեծ կրակ մը եղեր է
Քրքաղա՞ն ու իր քարուքաւ ըսված խանր շրջապատ
խանութներովը մինչև հայրան պաշարը միտի զտը-
ձերէ : նմանապէս յիշեալ խանին մէջ 3-4 հարկեր
պակաս բամբակ : ու 2-3 հարկեր շուրջալ բամբակի
խօզա երեք են :

Իս ցաւալի զիսկաճը շատ վաճառականներու
վնաս տրվաւ : ու կը հաստատեն թէ՛ առ կրակէն
պատճառված բոլոր կորուստը մէջի միտն զուռու-
շի կը հասնի :

— Հոգո՞ս կը զիսէն կը զրնն ամսուս 8 ին :
« Իմիրալ Սիր Ս. Սթօլիքորթը կը պատրաս-
տուի ասօր որ ճամբայ ելլայ ինկիլթէն : Երթալու
համար : ուր տեղ բարձրագոյն պաշտօնը Կոնստի-
նուպօլիս հայեաց հիւանդանոցին կառավարութեան
անոր յանձնարված է : Հարգելի Իմիրալը իր հետը
կը տանի նաւահանգէսին բոլոր նաւատեսաց սէրը
ու բարեկամութիւնը : որոնք մեծապէս կը պաշին
անոր բաժնը վելուս վրա : վասն զի իրեք տարի է որ
կը հրամայէ անգղիական նաւահանգէսին՝ զրեթէ
հայրական քաղցրութեամբ :

« Բանի մը օրէ որ իրեք մեծ նաւ ճամբայ ելան
Սալթա երթալու համար :

« Սարմարիցա գտնված նաւահանգէսը ամիրալ
Սիր Ն. Օմանին հրամանին տակը՝ 12 մեծ նաւ
է որոնց երկուքը Եռայարկ (իւշ նմալը) են 120
թնդանով :

— Բանի մը օր է որ Օմանացի հայերը պատիւ
ունեցան տեսնալու իրենց մէջը մեծապատիւ ազգա-
սէր Սարգիս Եղան փիշիշեան : որ Երթնէն եկաւ
ու ասօր Եւստրիայի շողեւանով Կոստանդինուպոլիս
կը դառնայ :

Հիշեալ մեծաշուք ազնուականին հետ տեսու-
թիւն ընելու պատիւը մեք ևս ունեցանք մասնաւո-
րապէս : ուստի անոր ցոյց տուած ազգասիրական
գովելի ետանգին համար կը պարտաւորինք հրապա-
րակաւ մեր շնորհապարտութիւնը յայտնել :

— Ինչո՞ւ շաբաթ այնքան գէշ էր եղանակը :
ու այնքան շատ անձրեւ եկաւ : որ դուրսերը գրեթէ
ամմեն տեղ գետերուն ջուրը կոխելու ու բաւական
վնաս պատճառէր է : Երբ օրերը կայծակ իջաւ
թաղախանէին մօտ պարտէզի մը մէջ ու միայն փոք-
րիկ տղու մը քիչ մը զպէտել անոր բոցը : երեսը
երեց : որ թէպէտ ողջ է : բայց սաստիկ վախնա-
լուն համար՝ ծանր հիւանդութեամբ սկսեցինք :

— Հունարէն օրագրութեան մը մէջ նոր հաշվաւ
մը զրված է բոլոր աշխարհի վրայ ըլլալ մարդկանց
թիւը : որն որ հաւանական կարծելով բան զտնմեն
հաշիւը որ եղած է մինչև հիմա : զինքը հոս :

Քրիստոնեայ	260 , 000 , 000
Մահմետական	96 , 000 , 000
Հրէայ	4 , 000 , 000
Կաթոլիկ	500 , 000 , 000
ամմեն	860 , 000 , 000

Սալթա ըսված Սենտիկի բանասիրական օրագրու-
թեանը մէջ՝ Հունվար 9 (ըստ ըստ) 1841 թիւ 2
հետագայ լուրեր կը կարգացին :

ԻՐԱՆԻ ԱՅՍ ԻՐԱՆՏԵԱՆ

« Որովհետեւ սովորութիւն ունինք՝ առանց կող-
մընապահութեան մեր զարմանքը ցուցնել միշտ :

Թէ մեր և թէ օտարազգի ճարտար վարպետներուն
վրա : կը պարտաւորինք յիշել հոս՝ Պ. Հոփհանէս
Երթալու վարպետ զաշտանկարը : ազգաւ հայ ու
հպատակ ուսուց :

« Իս հաստութեամբ (տէրութեան կողմանէ բռնիկ
ունեցող) երկտասարգը : Պետրքուրգի ճեմարանին
ամմեն վարձքերը առած ըլլալով իր ճարտարու-
թեանը փոխարէն : նշն տէրութեան ծախքովը ճամ-
բորդութիւն կընէ հիսակ : շու մեր Սենտիկ քաղա-
քը : Սիրան : Երթնէնցա ու Հոմաշքէ : անցընելէն
ետքը՝ Կարօլի գնաց : որ դուրս : ամմեն քաղցրենքէն
աւելի կը շարժէ արհեստաւոր մարդուն իղձը ու կը
ղնայլեցընէ :

« Հինգ պատիկը սկսաւ ասիկայ ու մէկ տալիս մը
չի քշեց ամմեն ալ լրմնաց : Կարօլի օրագրու-
թեանց բաժին նայելով՝ շատ վարպետութեամբ
քաշած է յիշեալ պատկերները : Ինչ տեղի երկին-
քին ու ծովուն գիշերիկ գոյնը անանկ ետանդ մը տը-
վաւ ասօր : որ Կարօլի քաղաքին պատկերը՝ զիշեր-
վան ատեն քաշեց : ու լուսնին լուսովը մէկ տեղ ու
նանկ նման և փալիւրջող : որ կը զմայլի տեսողը :
Սիրս լրմնացած նկարներուն մէջ ալ կը ծուլութեան
պատկեր մը կայ : շուր տեղ բոլոր երկինքը մութ ամ-
պերով պատած է : ու մնացած մասը՝ ահագին ալիք-
ներ (տալաններ) : միայն հեռուանց նաւ մը կը
ընենայ : կէսը ծածկը վաճառողի ալիքներով ու ըն-
կըղմուս մօտ : Կըսեն թէ արհեստաւորին միտքը
ան էր որ ճշմարիտը ու բանաստեղծութիւնը մէկ
ըզմէկու հետ խառնելով՝ ստեղծ մը տայ նաւին
կորարելուն համար : ուստի ով որ կը զննէ տա պատ-
կերը՝ զիստեւ թէ զինքը թրջըված կը կարծէ ջու-
րին սրակումն :

« Երթալու վրէժին համար կը պատմեն թէ՛ անա-
տենը միայն պատկերը կը քաշէ : երբոր ստիպուած
է իր աշխոյժ երեւակայութեանն : և որովհետեւ միտ-
քին մէջ կ'ընենայ ինչ որ պիտի նկարէ : երազի
մէջ տեսնալու պէս : ուստի լաւ գիտնալով հարկա-
ւոր եղած ներկ : կը դարնէ զանի կտաւին վրա ու
պատկերը իսկոյն կը լրմնայ :

« Պէտք է որ ամմեն արհեստաւոր ալ ասանկ ըլ-
լայ :

ԻՐԱՆԻ ԱՅՍ ԻՐԱՆՏԵԱՆ

15 Հունվար :

Քաղաքիս հանգստութիւնը ու բարեկարգու-
թիւնները օր ըստ օրէ կը հաստատուին ու կաւենան :
որոնք հաշտութեան բարի պտուղներն են : ու ա-
մենեւին չենք երկբայի որ քիչ տոննի մէջ առու-
տուրնիս ալ ասանկ ըստ փոփոխութիւններ պիտի
ընողունի :

Իսուս 11 ին բոլոր Օսմանեան նաւահանգէսը
Երթալու քաղաքիս ելաւ ու Սարմարիցա գնաց : ուր
տեղ քարանդինան կատարելէն ետքը՝ Կոստանդնու-
սոլիս պիտի դառնայ :

14 ին՝ Սաղաւմ պէյը ևս Թահիրի Պահրի շողե-
նաւով ճամբայ ելաւ որ Սարմարիցա հանգիստելու
ու անկից մայրաքաղաքը երթալու է :

Կորին Կարճութիւն Սէհմէտ Եւ Փաշան
Քոմիտոր Կարիէին հետ : ասօր քանի մը գիւղեր

սլորտեղու ելան ու անկից ՚ի միասին Նգիպտոս պի տի երթան :

Իսլամական փառայէն լուր առնելուցաւ որ 40-50 հազար զօրքով ու բոլոր կահկարասիներովը Բորքս տանէն ելիւրէ ու ամառու 10 ինչ Կաղտ հասեր է :

ՌՈՒՍՏՈՍԵՆ

Սոստաց տեղութիւնը հետագայ հրամանագիրը կը հրատարակէ :

Սանթը-Ինթերպոլի 9 Կեկ . 1840 :

Սեք Նիկողայոս Բուշին , կայսր և ինքնակալ ամենայն Ռուսաց եւ , եւ , եւ . մեր հաւատարիմ հպատակներուն կը ծանուցանենք :

Սեր սրդին ու սիրելի ժառանգ՝ մեծ զուբսը Բ. զէքսանդր Նիկողայիվիչ , հրաման առած էր՝ թէ մեզմէ և թէ մեր սիրելի ամուսին Ղէքսանդր Վէռտորովնա կայսրուհիէն , որ կարգովի ու Ն . Բ . Սարիա իշխանուհիին առնէ , Հէս-Տարմատտի մեծ զուբսին զուստը :

Սենք տը ուրախութեամբ սրտի կատարեալ հաւանութիւն տալով մեր որդւոյն ու սիրելի ժառանգին ընտրութեանը , ու ինչդրովը Բ. մենակաւ ըզէն որ օրնէն առ զաշնակցութիւնը , զեկտեմբեր ամսուս 6 ին՝ ձմեռվան սրբաւորին մեծ մատուռին մէջ , եկեղեցականաց ու աշխարհականաց ներկայութեանը՝ փառաւոր հանդէսով նշանեցինք զանկա , իր ընտրած իշխանուհիին հետ , որ առջի օրը՝ ցր ամսուս 5 ին , մեր ուղղափառ զաւանութիւնը ընդունեց ու սուրբ զրոշմը ընկալաւ :

Իս բանը՝ որ սիրելի է մեր հայրական սրտին , հասարակութեան ծանուցանելով՝ կը հրամայենք որ մեր որդւոյն ու սիրելի ժառանգին () զոստափառ նշանածը , մեծ դքսուհի կոչվի այսուհետեւ , ու Կայսերական Խորհրդութիւն սատուանունը տրքովի անոր :

Տուեալ ՚ի Սանթը-Ինթերպոլի , յամի Տեառն 1840 , մեր թագաւորութեան 16 երրորդ տարին :

Ստորագրեալ . ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

ԼՍՊԵՐՓՈՒՄ

27 Կեկտեմբեր 1840 :

Բամպակ : Իս ապրանքին երեւոնքը լաւ է , ու օրէ օր զինքն բարձրնալու վրա է . ասոր 6000 պալ եւ Լմբրիքայի բամպակ վաճառվեցաւ , 1/2 փէնս աւելի զինով . ու թը օրվան մէջ 35000 պալեա ծախվեցաւ , որոնցմէ 15000 պալեան քանիւր վաճառական ծախու առին , ետքը ալ աւելի սուղ վաճառեցու ակնկալութիւնով :

ԱՐԱՐԱԿԱՆ

9 Հոնվար :

Բամպակ : Իս ապրանքը օրէ օր կը բարձրնայ մանաւանդ Լմբրիքայի տեսակը շատ կուղ վի ու զինքնը հարուրին 9-10 աւելի են քան զանցեալ տարի աս առնես : Սիւրբեալ նախնիներէն եկած գիրքերը

կը հաստատեն թէ աս տարվան հունձը աներկայ խիստ քիչ է անցած տարիէն : Իսլոր Լարուս օրէ օր աւելի ապրանք կը քրչվի . ուստի շատ հաւանական է որ բամպակի զինքնը 1841 ին՝ ալ աւելի բարձր ըլլալու են քան զ1840ը : Թէպէտ և աւելեան կողմի բամպակները տակաւին անշարժութեան մէջ են , բայց կը յուսանք որ շատ չեթար , անոնց զինքն ալ կը բարձրնան : Իբր 250 պալեա Վրքաղաճ վաճառվեցաւ , ապրանքը չեկած , 80 ֆունտի յիսուն քիլոկրամը (40 օխան) հարուրին 8 վար իջեցունելով նմանապէս 1000 պալեայի չափ կիպրոսի ու Իտանայի բամպակ վաճառվեցան , հարուրին 2-3 աւելի զինով :

Սետրս : Կիներուն մեծ փոփոխութիւն չեղաւ : Պրուսայի ապրանքը Կ . Խ . 19-20 ֆունտ կէս քիլոկրամը :

Լս	Լ . Խ .	18-18	1/2	”
Սեչուտը	Կ . Խ .	21-24	”	”
Լս	Լ . Խ .	20	”	”
Պարսկաստանի մետաքսը		14-17	”	”
Լշտինէի		17	”	”
Պարեամպոլուի		15	1/2	”
Սեյանիկի		21-24	”	”

Սիւրն 1300 պալեայի չափ ապրանք կայ յիշեալ բոլոր տեսակներէն :

ԹՐԿԱՍ

4 Հոնվար :

Քաղաքիս տուտուրը միշտ անշարժութեան մէջ է ու ապրանաց զինքնը թուրին հասարակապէս :

Բամպակ : Սաքս , խանթարը	45-45 1/2	Ֆ .
Սպուռնա	28-29	”
Քրքաղաճ	28	”
Սա կեղոնիա	24-25	”
Խահվէ : Ուիօ	23-27	”
Լս	25 1/2	”
Լս	Սան Լակօ վառելի մէջ	41
Հաքար : Վալնոց տոսրակի մէջ	14	”
Լս	Ճերմակը վառելի մէջ	15 1/2
Լս	Պահիլայի	15 1/2-16
Թուղ Լազիլու		9-14
Կարմիր չամիչ Լազիլու և Ուրլայի	6 1/2-7	”
Կուտուղը , Սուլթանինա	18-19	”
Սե չամիչ	4 1/2-4 1/2	”
Քէօք պոյա Լազիլու	24-26 1/2	”
Ճէհրի	130-135	”

ԶԱՐԻՌՆԻՒՆ

24 Հոնվար :

Երեւելի փոփոխութիւն մը չեղաւ մեր նախնի թաց թիւէն ետքը՝ քաղաքիս առեւտրական վիճակին , անոր համար շատ ծանօթութիւններ չունինք տալու այս անգամ :

Փալամուտ : Իս ապրանք քիչ կայ ու զինքնը հաստատ կը մնան . որովհետեւ զնոյ առնող պակաս չէ : Թրեստու տեսակ ապրանքը 88-90 զուռուշ : Խնկիլիղու տեսակը 60-65 ” Բէֆուր 30-35 ”

Սոստմ : Կրեթէ ամենեւին ապրանք չի կայ ու շատ կուղ վի :

Սեղրամմ : Վրչ ապրանք կուղայ դրսերէն ու եկածը իսկոյն կը վաճառվի . լաւ բանված ապրանքը՝ 950-960 զուռուշ է խանթարը : Իս տարվան հունձը , կը հաստատեն թէ , ամեն տեղ քիչեղեղ է :

Պտուղ : Սեծ անշարժութեան մէջ է . օրով հետեւ ամեն շոգեկաւով Լարուսային զէշ լուրեր կուղան աս ապրանքին համար :

Սե չամիչը՝ ըստ տեսակին 23-27 զուռուշ է : Կարմիրը՝ ևս 35-80 ”

Պարսկապոլուի մետաքս : Ըստ ապրանք չի կայ ու զինքն՝ 140-142 զուռուշ է օխան :

Բամպակ : Լարուսայի լաւ լուրերուն վրա հոս ալ զինքնը շարժեցան ու ծախու առնող կը գտնուի հեւ տեսալ զինքնը :

Սպուռնա	240-245
Քրքաղաճ	235-240
Պասապա	240-245
Ֆրասն	220-225

ԶԱՆԵՐՆԵՆ ՍՏԵՆԵԼԻ

Տիրեքլի ըրեալ (պէշիկով)	24 1/2
Չիլէքլի	23 1/2
Հինգ ֆունտնոց	21 1/2
Հինգ տրախմի	19 1/2
Սակոֆի ըրեալ	17 1/2
Հին քսաննոց	23 3/4
Հոր քսաննոց	20 1/2
Լալորդ	51
Սաճառ	50
Բուպի	9 3/4
Սահմուտիլ	74
Սրսը	25 3/4
Ստամբուլ	28 1/2
Բուշուտ	29 3/4
Լիլա	107

Սեհմենը հարուրին 4 1/2 5 պակաս :

ԱՐԴԱՆՈՅՍ ԱՐԽԱՏԵԼՆ . աս () րազիրը

շարաթը անգամ մը կը տրքվի :

Տարեկան ստորագրութեան զինքն՝ 120 զնէ է . կանխիկ (փէշին) . ու որ կուղէ կրնայ ստորագրվիլ .

Լազիլ . օրագրութեան տպարանը ,

Լաւաշիլ՝ Բիշիկ Պ . Սարգիս Կարապետովն տունը ,

Պօլիս՝ Վեդեր խանը Լազիլի Սաւանեան Կապիթ

Լալային գրատունը ,

Լաւաշիլի Լալային Լալային Կարապետ Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային

Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային Լալային